Suurhoff: Ik heb de uitnodiging van het P.B. om een inleiding over de sociale politiek te houden met een zekere graagte aanvaard. Zie ik het goed, dan is er na 1945 een accentverschuiving opgetreden in de aandacht en activiteit van onze Partij. Vroeger, in de oude S.D.A.P. en ook in de beide andere partijen, die later samen met haar de Partij van de Arbeid hebben gevormd, stond de sociale politiek in het brandpunt der belangstelling. Namen als die van Schaper, Van den Tempel, Sannes, Boekman en Duys noem ik u, om dat te illustreren. Na 1945 is onze Partij dusdanig met staatkundige, militaire en economische vraagstukken belast, dat een verschuiving in de belangstelling moest optreden. Aan de ene kant tekent dit de groeiende invloed van de Partij; aan de andere kant is ook een van de oorzaken van deze verschuiving, dat de vakbeweging steeds meer bij het sociale beleid van de regering werd ingeschakeld. Niettemin zou ik tegen verslapping van de belangstelling en de activiteit der Partij op het sociale terrein willen waarschuwen. Het is wel waar, dat nu, na tientallen jaren van socialistische strijd, de ergste materiële en geestelijke nood van de kleine man gelenigd zijn; maar het vraagstuk van een rechtvaardige inkomensverdeling is nog lang niet opgelost.

De vergroting van de koek staat thans in het middelpunt van de belangstelling. Maar al is het waar, dat opvoering van de productie de verhoging van het levenspeil mogelijk moet maken, deze waarheid mag ons als socialisten toch geen moment doen vergeten, dat in deze tijd een rechtvaardige verdeling van de koek *niet vanzelf* tot stand komt. De ervaring van de laatste twee jaar in ons eigen land bewijst dat eens te meer. Daarom moet de volle belangstelling van de Partij van de Arbeid ook gericht blijven op de sociale politiek, die immers een zo rechtvaardig mogelijke verdeling van het nationale inkomen en een zo groot mogelijke bestaanszekerheid dient na te streven.

Een zo groot mogelijke bestaanszekerheid! Volledige bestaanszekerheid is in de wereld van vandaag, vol van onzekerheden, bepaald niet te garanderen. De mensen zijn geen engelen. Nog niet. En het is daarom ook de vraag, of een al te grote mate van bestaanszekerheid voldoende prikkel tot inspanning zou laten bestaan.

En waarom spreekt de resolutie niet van een absoluut rechtvaardige, doch slechts van een zo rechtvaardig mogelijke verdeling van het nationale inkomen? Wat zou een werkelijk rechtvaardige verdeling van het nationale inkomen vereisen? Ieder een gelijk geldinkomen? Of mag men rekening houden met de behoeften? Of moet ieder naar prestatie worden beloond en hoe meten wij dan die prestaties? Een volledige inkomensgelijkheid is niet te

bereiken. Zij zou tot productieverlaging en dientengevolge misschien ook tot een verlaging der kleinere inkomens leiden. Hiermede is echter geen goed woord gezegd over de huidige inkomensverdeling. Er zijn (nog?) geen objectieve normen voor de bepaling van de rechtvaardige hoogte van het individuele inkomen. Bij de loonvorming der handarbeiders begint er iets te groeien in de vorm van werkclassificatie e.d.; maar dat is slechts een begin. Maar in de hogere regionen heerst nog onbeperkt de wet van vraag en aanbod. Ieder neemt wat hij krijgen kan. Overheid en particulier bedrijf bieden tegen elkaar op, al zijn gelukkig velen in hogere ambtelijke functies voor dergelijke zaken niet gevoelig. Voor de zelfstandigen staat de beloning veelal in geen enkele verhouding tot de prestatie. Men vergelijke het inkomen van de speculant met dat van de hard sappelende kleine middenstander.

Om al deze redenen stelt de resolutie als doel van de sociale politiek; streven naar een zo rechtvaardige mogelijke verdeling van het nationale inkomen. In de practijk is dit: streven naar een gelijker inkomensverdeling dan de bestaande. Dat betekent, dat wij aan de bovenkant de toppen er af kappen en aan de onderkant de minima proberen omhoog te brengen. Zo varen wij voor de komende tijd veilig.

Tot de sociale politiek, opgevat als zojuist uiteengezet, behoren ook de belastingpolitiek, de huisvestings-, de middenstands- en de landbouwpolitiek en ook stukken van het economische beleid. Het spreekt vanzelf, dat ik er van moet afzien, al deze onderwerpen in mijn beschouwingen te betrekken. Ik moet mij beperken tot de sociale politiek in engere zin. tot dat deel dus, dat valt onder de bemoeiing van het Departement van Sociale Zaken. Ik zeg echter uitdrukkelijk, dat èn de financiële politiek, èn de wederopbouw, èn de volkshuisvesting, èn de prijsbeheersing, èn de voedselvoorziening er het hunne toe hebben bijgedragen, dat het Nederlandse volk thans een van de gezondste volken ter wereld is en dat, terwijl Nederland toch behoorde tot de zwaarst getroffen gebieden in Europa, wij thans het verst gevorderd zijn met het herstel. Het sterftecijfer van 1938 stellende op 100, was dit in 1948 gedaald tot 78. Onze arbeidsrust en onze sociale instellingen, die deze arbeidsrust hebben bewerkstelligd, zijn voor de wederopbouw van grote betekenis gebleken. De Stichting van de Arbeid trekt ook buiten onze grenzen de aandacht.

Wat heelt de sociale politiek in engere zin tot die gunstige ontwikkeling bijgedragen? Een van de allerbelangrijkste, maar minst besproken maatregelen is het Buitengewoon Besluit

Arbeidsverhoudingen, het B.B.A. Kort geleden, toen vanwege het Rijksarbeidsbureau pogingen werden gedaan om deze ontslagregeling soepeler te maken, is uit de talrijke protesten uit het gehele land wel gebleken, van welke grote betekenis dit besluit nog altijd is voor de bestaanszekerheid van de werknemers. In dit besluit werd bepaald, dat geen wijzigingen in loonregelingen mochten worden gebracht zonder toestemming van het College van Rijksbemiddelaars.

Wat waren de resultaten van de op wettelijke grondslag gestelde loonpolitiek? In de eerste plaats een sterke toeneming van de invloed van de vakbeweging op de loonvorming, ook in die bedrijfstakken, waar de vakbeweging er in 1939 niet aan te pas kwam. In de tweede plaats valt ruim 80 *%* van de particuliere werknemers onder een c.a.o. of vastgestelde loonregeling. Wat dat voor de rechtszekerheid en het zelfrespect van de werknemers te betekenen heeft, kan men moeilijk overschatten. Ik wijs in de derde plaats op de vacantie, die vrijwel algemeen geworden is, op de vacantietoeslag, op de totstandkoming van een aantal bedrijfspensioenfondsen, die bovendien door de regering algemeen verbindend kunnen worden verklaard.

En nu de loonhoogte. Wat de industrie betreft, kan men zeggen, dat het loonpeil, reëel gesproken, ongeveer gelijk is aan dat van 1939. De ongeschoolden in de industrie liggen ongeveer 10 % boven het peil van 1939; de geoefenden ongeveer gelijk; de geschoolden 7 *%* beneden het peil van 1939. Neem ik uit deze industrie de drie grote steden, dan zijn de verhoudingen voor alle drie groepen bepaald veel ongunstiger. Het gemiddelde loonpeil van de industrie-arbeider in de grote steden ligt wel 15 % onder het peil van 1939 en de lonen van de geschoolden liggen een kleine 20 *%* er beneden. Daar staat tegenover, dat op het platteland en in het bijzonder voor de landarbeiders grote stijgingen hebben plaatsgevonden, die men wel tussen de 30 en 40 *%,* vergeleken met 1939, stellen mag. Op het gebied van de intellectuele, administratieve, technische en leidinggevende werknemers is beslist van een aanzienlijke daling van het reëele salaris sprake. Ik heb schattingen gezien, volgens welke voor de ambtenaren In dienst van de overheid een reële daling van het salaris met 30 *%* zou hebben plaatsgehad. Van beambten in het particuliere bedrijf is dit moeilijker na te gaan, maar een aanzienlijke daling is onmiskenbaar. Samenvattend zijn binnen de groep loon- en salaristrekkenden dus sterke verschuivingen opgetreden, waarbij de minimumlijders hebben geprofiteerd. De beter betaalden hebben de klappen gekregen.

Dat was de reden waarom onze fractie, toen de laatste 5 %. loonsverhoging aan de orde

kwam, mede gepleit heeft voor toepassing daarvan ook voor de hoger gesalarieerden.

Het beeld is niet compleet, wanneer men niet let op de sociale voorzieningen. Ik moge wijzen op de uitbreiding van de uitkeringsduur van de Ziektewet van een half jaar tot een jaar; op het brengen van enkele beroepsziekten onder de Ongevallenwet; op het handhaven en verbeteren der ziekenverzorging, terwijl met Ingang van 1 Januari ook de meeste oudjes onder verplichte ziekenfondsverzekering zijn gebracht; op bepaalde regelingen in het haven- en bouwbedrijf, die ten goede komen aan de bestaanszekerheid van de werknemers. Bovendien zijn er de nieuwe verhoudingen bij de DUW, waardoor de arbeiders thans onder normale loonregelingen vallen, en de totstandkoming van de overbruggingsregeling. Ten slotte noem ik de Kinderbijslagwet, die van buitengewoon grote betekenis is geweest. Ik weet niet, of u zich allen voldoende bewust bent, welke betekenis deze uitbreiding onzer sociale voorzieningen heeft. In 1939 betaalden de werkgevers nog geen 4 1/2 % aan wettelijke sociale lasten; nu betalen zij 18 % en voor de werknemer is de stijging van 0,85 tot 2.9 %, ongerekend de bedrijfspensioenfondsen, de regelingen voor vorst- en regenverlet in het bouwbedrijf en de straks van kracht wordende werkloosheidswet. Hier, en niet in het reële loon, zit, globaal genomen, de verbetering voor de werknemers, in de na-oorlogse periode verkregen. Men moet daarbij bedenken, dat een groot deel van de sociale voorzieningen niet ten goede komt aan de nog werkenden, maar aan de niet meer werkenden en dat de door mij gemaakte vergelijking met de lonen van 1939 niet betekent, dat ik in enigerlei opzicht het loonpeil van 1939 ideaal zou vinden. Van de nieuwe sociale maatregelen zijn het vooral de kinderbijslag, de ziekenfondsverzekering en de uitbreiding van de Ziektewet en de Ongevallenwet, die aan de werkenden ten goede zijn gekomen. De invloed van de kinderbijslag op het loon is zeer aanzienlijk. In beginsel is een kinderbijslag van socialistisch standpunt gezien zeker verdedigbaar. De vraag, of een ouderpaar veel of weinig kinderen hebben zal, hangt samen met de diepste levensovertuiging en ligt zozeer in de persoonlijke sfeer, dat de politiek daar af moet blijven. Een zekere eigen verantwoordelijkheid dient echter te blijven bestaan. Maar voor de socialist is het zoveel mogelijk gelijk maken van de levenskansen voor elk kind, dus ook voor het kind uit het grote gezin, een aanvaardbare gedachte. Bovendien is loonbepaling uitsluitend naar prestatie een liberaal- en geen socialistisch beginsel. Het veel gehoorde verwijt, dat de kinderbijslag een fokpremie zou zijn, behoort in onze kringen geen opgeld te doen.

Er zijn evenwel aan de kinderbijslag zekere grenzen gesteld. Het thans veel gepropageerde

denkbeeld van een progressieve kinderbijslag naar rato van het aantal kinderen is voor ons niet te aanvaarden. Het is bepaald onjuist te beweren, dat de kosten per kind toenemen, wanneer het kindertal stijgt. Het is veeleer andersom.

Vóór de thans aangekondigde verhoging met 24 cent per week van het vierde kind af, is de toestand reeds zo geworden, dat bij een gelijk looninkomen van f40,— per week door kinderbijslag en kinderaftrek bij de loonbelasting een vader van 4 kinderen 35 *%*

" 6 " 54 %

" 8 " 75 %

" 10 " 94 %

meer netto inkomen heeft dan een gehuwde zonder kinderen. Straks zal een arbeider met 10 kinderen naast zijn ƒ40,— weekloon nog ƒ37,08 per week aan kinderbijslag ontvangen.

Onze Kamerfractie heeft tot dusver aan de verschillende verhogingen van de kinderbijslag meegewerkt. Ik ben de laatste om te zeggen, dat die verhogingen sociaal gesproken niet gerechtvaardigd zouden wezen. Maar wij hebben ons ook de vraag te stellen, of de arbeider, die ik zoeven ten tonele voerde, nog wel aanleiding heeft om zich al te zeer in te spannen, bijvoorbeeld om in tarief een paar gulden extra te verdienen. Twee of drie gulden spelen op het totale weekinkomen van zo'n man een zeer geringe rol. Ik meen in alle ernst, dat de economische grenzen van de maatregelen voor gezinnen met meer kinderen langzamerhand bereikt en hier en daar misschien al overschreden zijn. In elk geval ligt hier een groter gevaar voor de opvoering van de arbeidsproductiviteit, dan in de veel en luidruchtig gewraakte nivellering van de inkomens.

Als sprekend voorbeeld van deze nivellering wordt bij voortduring genoemd het te gering geworden verschil tussen de lonen van geschoolde en ongeschoolde arbeiders. Het is niet te ontkennen, dat dit verschil inderdaad kleiner geworden is dan het vroeger was. Een commissie van de Stichting van de Arbeid heeft dit probleem onderzocht en is tot de conclusie gekomen, dat het in het algemeen gesproken niet noodzakelijk is het verschil in beloning van geschoolden en ongeschoolden weer groter te maken. Wel zou er reden zijn om wat meer ruimte te maken voor de beloning der dusgenoemde hooggeschoolden, dat zijn zij, wier vakkennis en ervaring nog uitgaat boven die van de gewone geschoolde metaal-arbeider.

De luidruchtige actie tegen de inkomensnivellering is echter in wezen niet gericht op het bezorgen van meer loon aan de geschoolde arbeiders. Het gaat in wezen om heel iets

anders. Men schijnt in sommige kringen te menen, dat de sociale compôteschotel vol is en dat het tijd wordt om de beter gesitueerden te bevrijden van de lasten, die hun zijn opgelegd.

De regering moet de enorme bedragen om het herstel, de vergoeding van oorlogsschade en de dienst van de torenhoge staatsschuld, die Rost van Tonningen achterliet, te financieren, ergens vandaan halen. Die last dragen thans de beter gesitueerden voor een groot deel. Dat is juist en rechtvaardig. Kan men nu echter zeggen, dat de werknemers buiten schot gebleven zijn, terwijl de andere bevolkingsgroepen zware lasten te dragen hebben gekregen? Het inkomen van de arbeider is tegenwoordig in Nederland een open boek. Maar aangaande het inkomen van andere bevolkingsgroepen tasten wij vrijwel in het duister. Wat wij echter weten is dit: Vergeleken met 1938 is het reële nationale inkomen per hoofd van onze bevolking met 10 *%* gestegen. Wij zagen, dat het reële werknemersinkomen gemiddeld gelijk is gebleven, waarbij er dan echter rekening mee gehouden moet worden, dat de sociale voorzieningen een stijging van het reële werknemersinkomen met enkele procenten hebben bewerkstelligd. M.a.w. de groep der werknemers is niet aan zijn trekken gekomen, wat de 10 % stijging van het reële inkomen per hoofd der bevolking betreft. De werknemersgroep is bij deze gemiddelde stijging ten achter gebleven.

Wij weten ook, dat in 1946 lonen, salarissen en sociale lasten 58,2 % van het nationale inkomen uitmaakten en dat dit percentage in 1949 tot 52,2 *%* was gedaald. Hierbij mag natuurlijk niet buiten beschouwing blijven, dat deze cijfers berekend zijn voordat de belastingen zijn afgetrokken; maar dat was zowel in 1946 als in 1949 het geval. Vanzelfsprekend was in 1946, toen industrie en handel nog nauwelijks weer op gang begonnen te komen, het aandeel van de ondernemerslonen, renten en winsten in het totale nationale inkomen zeer gering. Met dit al is de tendens duidelijk, terwijl er bovendien rekening mee gehouden moet wordén, dat in het bedrag, dat aan de niet-loontrekkenden ten deel valt, ook een aandeel is voor ouden van dagen en allerlei kleine luiden. Een deel van die kleine lulden, zoals bepaalde groepen van winkeliers en der gelijken, zijn in de verdrukking geraakt, ofschoon het buitengewoon moeilijk is dit even exact in cijfers te bewijzen, als dit tegenwoordig mogelijk. is voor de werknemers. Als echter een deel van de niet-loontrekkenden een grote achterstand heeft, dan kan dit alleen maar betekenen, dat andere groepen van niet-loontrekkenden — industriëlen, handelaren en boeren — onevenredig vooruitgegaan moeten zijn. Bij deze groepen moeten dus de lieden van De

Linie de rekening presenteren en niet bij ons, rode nivelleringsmaniakken.

De internationale economische en politieke ontwikkeling stelt ons thans voor de dwingende vraag: Hoe zal het verder met het levenspeil van het Nederlandse volk gaan?

Het deel van het nationale inkomen, dat voor consumptie en investeringen beschikbaar komt, is sedert het uitbreken van de vijandelijkheden op Korea aanzienlijk gedaald. De internationale prijsstijging van voedsel en grondstoffen noodzaken Nederland om veel meer voor zijn invoer te betalen, terwijl het voor zijn export niet veel meer krijgt. Bovendien zal ook Nederland niet ontkomen aan zeer zware militaire lasten, terwijl de burgerlijke Marshall-hulp hoogstwaarschijnlijk ten einde loopt.

Hoe zal het gat, dat hierdoor in onze nationale huishoudrekening is ontstaan, moeten worden gestopt?

Het is niet mijn taak, mij te verdiepen in economische problemen als: Kan het bedrag der investeringen omlaag? Is het zogenaamde ruilvoetverlies permanent? Hoeveel kunnen wij nog halen uit verdere opvoering van de productie, de arbeidsproductiviteit, of uit productievereenvoudiging enz.? Ik heb slechts voor de naaste toekomst een conclusie te trekken uit wat ik tot dusver heb gezegd over de sociale ontwikkeling.

Die conclusie luidt: Als consumptiebeperking onafwendbaar blijkt, dan komen *het allerlaatst* de lage en middelbare lonen en salarissen en de inkomens der met deze groepen gelijk te stellen kleine zelfstandigen voor beperking in aanmerking. Dan gebiedt namelijk de sociale rechtvaardigheid om de groepen, wie het sedert 1948/49 beter is gegaan, het eerst en het zwaarst te treffen. Dat betekent, dat in de eerste plaats veel luxe- en semi-luxe-consumptie moet worden afgesneden of beperkt; dat eerst stevige belasting op extra winsten en op luxe-verbruik moet worden geheven; dat veel op zich zelf misschien niet zo belangrijke, maar hoogst irriterende verschijnselen van weelde en verspilling uit onze samenleving verdwijnen, voordat aan het naakte bestaan of aan het laatste beetje cultuur en ontspanning van de kleine man wordt geraakt. Bij hem snijdt elke vermindering direct in het vlees. Het is niet alleen sociaal rechtvaardig om dit tot het uiterste te vermijden; neen, het is ook verstandig. Zowel de strijd tegen het binnenlandse communistische gevaar als ook de zorg voor het handhaven van de arbeidsrust en van een voortgezette productieverhoging eisen zulk een politiek.

Onmiskenbare tekenen wijzen er echter op, dat bij bepaalde groepen in ons land een streven voorzit om de lijn van onze sociale politiek verder om te buigen. In dagen van

kabinetscrisis mogen krantenlui alles, politici weinig en vakverenigingsmannen helemaal niets zeggen, zoals ik heb gemerkt. Ik waag het er echter toch op te beweren, dat de lange duur van de kabinetsformatie bewijst, dat de problemen moeilijk en dat de meningen sterk verdeeld zijn; en deze verdeeldheid zal naar ik vrees ook bestaan over de sociale problemen. Dat wil zeggen, in de eerste plaats over de vraag, wie de brokken betalen moet, die Russen en Chinezen door wat zij zijn begonnen op Korea ook in ònze economische porceleinkast hebben gemaakt.

Geen verantwoordelijk man kan en mag zeggen, dat er nooit en nergens iets van het levenspeil van de kleine man af kan. Ik wil echter het vertrouwen uitspreken, en ook de verwachting, dat onze huidige en adspirant- ministers thans en onze fracties daarna het levenspeil van de kleine man tot het alleruiterste zullen verdedigen. (Applaus)

Dat is niet uitsluitend een kwestie van loonpolitiek; daarbij komen ook de sociale voorzieningen in het geding. Sociale voorzieningen waaronder langzamerhand ook de kleine zelfstandigen worden gebracht.

Wat moet er onder de huidige omstandigheden met onze sociale wetgeving gebeuren? Wij zijn reëel genoeg om te beseffen, dat de sociale bomen in de eerstkomende tijd niet tot in de hemel zullen groeien. Maar er zijn een paar urgente problemen op dit terrein, die ook nu niet mogen blijven liggen. Eén daarvan brandt mij als het ware op het hart en dat is de toestand, waarin de ouden van dagen zijn geraakt. De Noodwet-Drees was een kolossale stap vooruit. Ruim 400.000 personen ontvangen krachtens deze wet thans een uitkering. Tot driemaal toe zijn tot dusver lonen en salarissen aangepast aan de stijgende kosten van het levensonderhoud, eenmaal door middel van de zogenaamde Joekesgulden en tweemaal door de 5% loonsverhoging. Voor de ouden van dagen ging wel het bedrag, dat zij aan nooduitkering ontvangen, met eenzelfde percentage omhoog als de lonen; maar dit betekent niet, dat hun totale inkomsten ook gelijke tred hielden met de stijgende kosten van het levensonderhoud. Immers, indien de eigen inkomsten wel stegen, dan werd van die gestegen inkomsten de helft voor aftrek op de nooduitkering in aanmerking gebracht. Het gevolg is geweest, dat bijvoorbeeld vele pensioenen niet door pensioenfondsen of werkgevers zijn verhoogd, omdat zulk een verhoging slechts zeer ten dele aan de ouden van dagen ten goede zou zijn gekomen, de rest was een voordeel voor de staatskas. Slechts de ouden van dagen, die in het geheel niet over eigen inkomsten beschikken, zelfs niet over een uitkering krachtens de invaliditeitswet, zagen hun inkomen met het volle percentage

stijgen.

Ernstiger nog is het probleem van de huurstijging. De 15% huurverhoging, welke begin 1951 werd toegestaan, wordt voor de werkenden gecompenseerd door een ongeveer evenredige verlaging van de loonbelasting. Kinderrijke gezinnen ontvingen bovendien compensatie door verhoging van de kinderbijslag en ik wil er op wijzen, dat de beter betaalden onder de loon- en salaristrekkenden zelfs meer belastingverlaging kregen, dan zij aan huurverhoging moeten betalen. Alleen de oudjes kregen niets. Het argument was, dat een algemene verhoging van de nooduitkering in verband met de huurstijging te globaal zou werken. Er zijn namelijk nogal wat ouden van dagen, die bijvoorbeeld bij kinderen inwonen. Dit argument is ten aanzien van de werkenden — terecht — niet gehanteerd. Ik vestig er bovendien de aandacht op, dat waarschijnlijk 60% van de ouden van dagen nog op zich zelf wonen.

Ik wil niet trachten hier tot in details uit te maken, op welke wijze in de huidige noodtoestand der ouden van dagen moet worden voorzien. Maar ik ben van mening, dat Nederland en zijn regering beneden de maat blijven, wanneer zij tolereren dat de ouden van dagen het kind van de rekening der huidige moeilijkheden worden. (Daverend applaus).

Het probleem van de definitieve oudedagsvoorziening sluit bij het voorgaande aan. Vanouds bestaan er in Nederland grote meningsverschillen over dit vraagstuk. Er zijn er, die alle heil verwachten van een ouderdomsverzekering in de orthodoxe zin van het woord; anderen verwachten alles van een premievrij staatspensioen. Politiek is geen van beide oplossingen voor honderd procent te verwezenlijken. Ook technisch en economisch geloof ik, dat geen van beide systemen alleen een afdoende voorziening kan bieden. En toch zal die afdoende en definitieve voorziening nu snel tot stand moeten komen, wil Nederland niet ten achter raken bij tal van landen, die wij vroeger in menig opzicht vooruit waren. En dat nog wel ten opzichte van een zo gevoelige zaak als de zorg voor de ouden van dagen. Met een variant op een bekend woord zou ik willen stellen: Zeg mij hoe ge uw ouden van dagen behandelt, en ik zal u zeggen wat uw sociaal besef wezenlijk waard is.

Wanneer het waar is, dat noch een orthodox verzekeringssysteem, noch premievrij staatspensioen uitkomst bieden kan, omdat geen van beide systemen politiek verwezenlijkbaar is, dan vraag ik mij af, waarom geen nieuwe weg gezocht wordt, die de beide uiterste standpunten verzoent. In N.V.V.-kringen en ook in de desbetreffende

Partijcommissies leven hieromtrent bepaalde denkbeelden. Men denkt aan een bodemuitkering voor alle Nederlanders, te financieren uit een of andere bestemmingsheffing, waarbij het vraagstuk van kapitaaldekkingsstelsel of omslagstelsel dan nog open kan blijven. Op deze bodemuitkering zou een voor de werknemers verplichte verzekering kunnen worden gebouwd, hetzij door middel van bedrijfspensioenfondsen, hetzij door middel van een algemene verzekering, waarbij dispensatie voor deelnemers in bedrijfspensioenfondsen mogelijk zou moeten zijn. De kleine zelfstandigen zouden vrijwillig tot deze verzekering moeten kunnen toetreden. Op deze manier omzeilt men de technisch bijna onoverkomelijke moeilijkheden, die een orthodoxe verplichte verzekering voor zelfstandigen oplevert. Ook politiek is deze oplossing waarschijnlijk verwezenlijkbaar, omdat verscheidene deskundigen, o.a. prof. Romme, een regeling gefinancierd uit een bestemmingsheffing ook als verzekering beschouwen, al geeft hij dan in het algemeen aan een meer orthodoxe verzekering met individuele premieheffing de voorkeur.

Wanneer de voorstanders van premievrij staatspensioen en van de orthodoxe verzekering met elkaar blijven touwtrekken, om het gelijk voor honderd procent aan hun kant te krijgen, dan is het enige resultaat, dat de ouden van dagen voorlopig niets krijgen. In een democratisch land moet men nu eenmaal tot compromissen komen. De nieuwe regering kan straks met een schone lei ten aanzien van de ouderdomsverzekering beginnen. Ik beveel daarom dit denkbeeld bij voorbaat bij de aanstaande minister van Sociale Zaken dringend aan. Slechts een fris en gedurfd initiatief kan een goede oplossing brengen.

De wachtgeld- en werkloosheidswet, die in 1949 reeds in het Staatsblad stond, is nog steeds niet tot uitvoering gekomen. De stagnatie werd o.a. veroorzaakt, doordat in sommige bedrijfstakken zeer hoge premies zouden moeten worden opgebracht, die voor de helft door de arbeiders zouden moeten worden gedragen. Dit zou in die bedrijfstakken zonder twijfel gevolgen voor de lonen moeten hebben en daarmee zou de hele geleide loonpolitiek mogelijkerwijs in gevaar worden gebracht. Het is wel zeer te betreuren, dat de Kamer destijds het amendement-Van den Born om de wachtgeldpremie geheel door de werkgevers te laten dragen heeft verworpen.

Deze nieuwe wet zal moeten worden uitgevoerd door verplichte vakbedrijfsverenigingen. Als men dit in de kringen der belanghebbenden gewild had, dan zouden de bedrijfsverenigingen, die thans de Ziektewet en de Kinderbijslagwet uitvoeren, zich door middel van fusies e.d. alreeds tot die vakbedrijfsverenigingen hebben kunnen omvormen.

Dat dit niet gebeurd is, vindt zijn oorzaak in allerlei overwegingen, die met het belang van de verzekerden niet veel te maken hebben. Intussen heeft de totstandkoming van de vakbedrijfsverenigingen op zich laten wachten en ook dat is een reden, waarom het zo lang duurt, alvorens de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering in werking treedt.

Intussen heeft minister Joekes ook een wetsontwerp op de reorganisatie van de uitvoering der sociale verzekering ingediend. Volgens dit ontwerp zal in principe de gehele sociale verzekering in de toekomst door vakbedriifsverenigingen worden uitgevoerd. Dat klopt dus met de opzet van de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering. In het nieuwe wetsontwerp echter wordt er van uitgegaan, dat de vakbedrijfsverenigingen haar administratie zullen opdragen aan een centraal administratiekantoor. En daarmee was Leiden in last. Dat arbeiders en werkgevers te zamen in bedrijfsverenigingen de sociale verzekering uitvoeren, heelt ongetwijfeld voordelen. Men kan in zijn beleid rekening houden met bedrijfseigenaardigheden, men draagt zelf een stuk van de verantwoordelijkheid en een te grote centralisatie wordt vermeden. Is het ter bereiking van deze voordelen nu echter nodig, dat al die bedrijfsverenigingen ook zelf de administratie voeren, d.w.z. zelf premies innen, formuliertjes uitgeven en ontvangen, postwisseltjes verzenden, enz. enz.? Deze merendeels zeer eenvoudige administratieve handelingen hebben met het eigenlijke beleid en beheer van de verzekering niets te maken. De zuivere administratie kan men veel beter en veel efficiënter door één centraal administratiekantoor met plaatselijke vertakkingen laten uitvoeren. Men vermijdt dan ook de noodzaak om per jaar de vele tienduizenden, die van de ene naar de andere bedrijfstak overgaan, administratief over te boeken. Krijgen wij daarentegen 26 afzonderlijke bedrijfsverenigingen, dan zullen deze nooit voldoende plaatselijk kunnen decentraliseren en niettemin zal deze romantiek van het „zelfdoen" handen vol geld kosten. Er is niettemin veel verzet tegen dit centrale administratiekantoor gerezen, ook onder degenen, die thans de administratieve leiding hebben van bedrijfsverenigingen met eigen administratie. Een deel van het verzet tegen de omvorming van de bestaande bedrijfsverenigingen in vakbedrijfsverenigingen vindt hierin zijn verklaring. Er zijn met de reorganisatie van de uitvoeringsorganen der sociale verzekering grote belangen gemoeid. Elke gulden, die onnodig aan de uitvoeringsorganisatie wordt besteed, zal men onttrekken aan het eigenlijke doel van de verzekering. De onoverzichtelijkheid van de uitvoeringsorganen maakt de sociale verzekering bij arbeiders en werkgevers impopulair. De unificatie van de sociale verzekeringswetten zelf, die ook

hoognodig is, zou door een unificatie van de uitvoeringsorganen zeer in de hand worden gewerkt.

Om al deze redenen wijzen wij de pogingen, die thans worden ondernomen om het reorganisatie-ontwerp op de lange baan te schuiven, met kracht van de hand. Ook de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering moet naar onze mening ondanks de ongunst der tijden zo spoedig mogelijk in werking treden. Een algemene werkloosheid is in het huidige stadium van de conjunctuur geloof ik niet te vrezen; wel partiële stagnaties in sommige bedrijfstakken, o.a. tengevolge van grondstoffengebrek. Wat ons echter boven het hoofd kan hangen, als de herbewapening voltooid raakt, weet niemand. Daarom moet nu reeds met reservevorming worden begonnen. De hindernissen, die in het bouwbedrijf, in de havenbedrijven en in de landbouw bestaan vanwege de zeer hoge premies die daar zullen moeten worden opgebracht, kunnen en moeten uit de weg geruimd worden. Van de andere bezwaren kan worden gezegd, dat zij niet alle even reëel zijn, doch dat zij, die van de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering niets willen weten, zich vaak achter deze bezwaren verschuilen. Het minste wat wij van de nieuwe regering mogen verwachten is, dat zij de kracht en de wegen weet te vinden, om een reeds in 1949 door het parlement aanvaarde wet ook werkelijk tot uitvoering te brengen, zelfs als een deel van de werkgevers er maar moeilijk aan wil.

In de resolutie zijn ook enkele verlangens ten aanzien van de zorg voor de volksgezondheid opgenomen. In de afgelopen jaren is door particulieren en ook door lagere overheidsorganen veel en goed werk op dit gebied gedaan, wat nog werd gestimuleerd door rijkssubsidies. Wij behoren mede daardoor tot de gezondste volkeren ter wereld en dat moet zo blijven. Wat tot dusver geschied is mag niet worden afgebroken, maar regeling en coördinatie zijn nodig. Een nieuwe ziekenfondsenwet is zeer urgent. Persoonlijk gaan mijn verlangens op dit terrein verder dan wat onder punt h 2 van de resolutie is genoemd. Ik zou een het gehele volk omvattende verplichte ziekenfondsverzekering willen, te financieren uit een bestemmingsheffing. Alle problemen van de vrijwillige verzekering, die thans zo moeilijk zijn op te lossen, worden daarmee uit de weg geruimd.

De onder punt h 3 geformuleerde verlangens zullen geld kosten en men zegt, dat is er niet. Ik stel daar deze overweging tegenover: Uitgaven voor de verbetering van de volksgezondheid kunnen voor de Nederlandse volksgemeenschap in haar geheel nooit een verlies opleveren. Zij zullen grote productieverliezen door ziekte voorkomen en dus in onze

nationale huishoudrekening een overschot opleveren, afgezien nog van de voorkoming van veel menselijk leed. Het achterwege laten van nieuwe maatregelen op het gebied van de volksgezondheid en meer nog het afbreken of beperken van wat reeds gedaan wordt betekent, sociaal-economisch gezien, het paard achter de wagen spannen.

Wij zouden ons realiseren, dat de sociale bomen in de komende paar jaar niet tot in de hemel kunnen groeien. Ook al is dat zo, ik hoop u niettemin te hebben aangetoond, dat wij in Regering en Kamer niet stilgezeten hebben, dat wij de beperktheid van de resultaten en de grote moeilijkheden voor de naaste toekomst terdege beseffen, maar dat wij niettemin paraat zijn en gereed voor de strijd die komt. (Applaus).